



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 261/2020-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. júna 2020 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Romanom Juríkom, PhD., M. Flengera 4, Nové Zámky, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 26 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 16, čl. 29 a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie rozsudkom Okresného súdu Košice II sp. zn. 13 C 35/2017 z 9. mája 2018 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 1 Co 370/2018 z 23. októbra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. februára 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ],

██████████ (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Romanom Juríkom, PhD., M. Flengera 4, Nové Zámky, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 26 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 16, čl. 29 a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) rozsudkom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 13 C 35/2017 z 9. mája 2018 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“ a „napadnuté konanie“), a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Co 370/2018 z 23. októbra 2019 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil, že sťažovateľka v procesnom postavení žalovanej bola stranou v konaní o zaplatenie peňažného plnenia s príslušenstvom z titulu *„Dohody č. 44/§49/2015 ŠR o poskytnutí príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť podľa § 49 ods. 6 zákona o službách zamestnanosti, predmetom ktorej bolo poskytnutie finančného príspevku na prevádzkovanie samostatnej zárobkovej činnosti.“*. Napadnutým rozsudkom okresného súdu bola sťažovateľka zaviazaná na peňažné plnenie spolu s príslušenstvom v splátkach a na zaplatenie súdneho poplatku na účet okresného súdu. Žiadnej zo strán nebolo priznané právo na náhradu trov konania.

3. Proti napadnutému rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a stranám sporu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

4. Podľa názoru sťažovateľky došlo k porušeniu jej základných práv a práv označených v bode 1 tohto uznesenia tým, že okresný súd porušil imperatív relevantného konania podľa procesných predpisov, pretože *„odmietol uviesť predbežné právne posúdenie veci na pojednávaní napriek tomu, že mu táto povinnosť vyplýva z § 181 ods. 2 C. s. p. a že právny zástupca sťažovateľky o to súd na pojednávaní dňa 28. 3. 2018. Súd neuviedol predbežné právne posúdenie ani neskôr na pojednávaní dňa 9. 5. 2018.“*

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uvádza, že považuje oba napadnuté rozsudky všeobecných súdov za nepresvedčivo odôvodnené, pretože nedávajú odpovede „na kľúčové otázky sporu, na aplikáciu práva Európskej únie a na účel prostriedkov z Európskeho sociálneho fondu“.

6. Sťažovateľka zastáva názor, že „ak všeobecné súdy neprihliadali na akty únie regulujúce používanie prostriedkov z Európskeho sociálneho fondu, porušili práva sťažovateľky zaručené Chartou základných práv EÚ. Keďže sťažovateľka pred uzatvorením dotknutej dohody so zúčastnenou osobou splnila podmienky na poskytnutie príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť a rozhodla sa s pomocou zúčastnenej osoby podnikat', mali jej všeobecné súdy poskytnúť súdnu ochranu aj z hľadiska jej práva na prístup k službám zamestnanosti podľa článku 29 Charty základných práv. Mali jej tiež poskytnúť súdnu ochranu z hľadiska jej práva podnikat' tak podľa Ústavy Slovenskej republiky, Listiny základných práv a slobôd a Charty základných práv EÚ, nie trestať ju za neúspech v podnikaní.“.

7. Na základe argumentácie uvedenej v ústavnej sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po jej prijatí na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských právach a základných slobôd a článku 47 prvého a druhého pododseku Charty základných práv a slobôd Európskej únie postupom Okresného súdu Košice II v konaní so sp. zn. 13 C 35/2017 a rozsudkom Okresného súdu Košice I, č. k. 13 C 35/2017-89, z 9. mája 2018 a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach so sp. zn. 1 Co 370/2018 z 23. októbra 2019, porušené bolo.

Základné právo sťažovateľky na rovnosť pred zákonom, prístup k službám zamestnanosti a na podnikanie podľa čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 26 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, článku 16 Charty základných práv Európskej únie a článku 29 Charty základných práv Európskej únie rozsudkom Okresného súdu Košice I,

č. k. 13 C 35/2017-89, z 9. mája 2018 a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach so sp. zn. I Co 370/2018 z 23. októbra 2019, porušené bolo.

Krajský súd v Košiciach je povinný zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 eur do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd Košice II je povinný zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 eur do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Krajský súd v Košiciach a Okresný súd Košice II sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľke trovy konania.“

II.

Relevantná právna úprava

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 35 ods. 1 ústavy každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.

11. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

12. Podľa čl. 26 ods. 1 listiny každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a vykonávať inú hospodársku činnosť.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

14. Podľa čl. 16 charty sloboda podnikania sa uznáva v súlade s právom Únie, vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou.

15. Podľa čl. 29 charty každý má právo na prístup k bezplatným službám zamestnanosti.

16. Podľa čl. 47 charty každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom.

Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Každý musí mať možnosť poradiť sa, obhajovať sa a nechať sa zastupovať.

Právna pomoc sa poskytuje osobám, ktoré nemajú dostatočné prostriedky v prípade, ak je táto pomoc potrebná na zabezpečenie efektívneho prístupu k spravodlivosti.

17. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

18. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie veci ústavným súdom

III.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 35 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 26 ods. 1 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 16, čl. 29 a čl. 47 charty postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 35/2017 a jeho rozsudkom z 9. mája 2018

19. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

20. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť a aj domáhal využitím jemu dostupných a účinných

prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

21. V danom prípade mala sťažovateľka k dispozícii opravný prostriedok, ktorý jej zákon na ochranu jej základných práv účinne poskytuje. Proti rozsudku okresného súdu z 9. mája 2018 mohla podať sťažovateľka odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že proti napadnutému rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 1 Co 370/2018 z 23. októbra 2019. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému rozsudku okresného súdu a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 35 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 26 ods. 1 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 16, čl. 29 a čl. 47 charty rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 Co 370/2018 z 23. októbra 2019

22. Ústavou vymedzená právomoc ústavnému súdu neumožňuje, aby nahrádzal rozhodovaciu činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je založená zákonom alebo na základe zákona. Ústavný súd môže uplatniť svoju právomoc až vtedy, ak fyzická alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd. Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ predtým ako požiada o ústavnú ochranu ústavný súd, musí vyčerpať všetky (iné) dostupné a účinné prostriedky ochrany svojich práv. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol (môže) domôcť ochrany svojich práv v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a v danom prípade

Civilným sporovým poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (I. ÚS 161/02, I. ÚS 79/07).

23. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil, že sťažovateľka sa v súvislosti s namietaným porušením označených základných práv podľa ústavy, listiny a práv podľa dohovoru a charty napadnutým rozsudkom krajského súdu obrátila priamo na ústavný súd bez toho, aby proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala dovolanie.

24. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že nepodala dovolanie pre vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), keďže má vedomosť o tom, že dovolací súd v obdobnej právnej veci dovolanie odmietol ako neprípustné (sp. zn. 1 Obdo 92/2018), i keď sú jej známe rozhodnutia, keď v minulosti rozhodol odlišne (sp. zn. 3 Cdo 236/2010, sp. zn. 3 MCdo 18/2010). Ďalej tiež uviedla, že nízka hodnota sporu (tzv. majetkový cenzus) vylučuje možnosť podať dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

25. Vychádzajúc z vlastnej ustálenej judikatúry, ústavný súd sa môže len čiastočne stotožniť s argumentáciou sťažovateľky o neprípustnosti dovolania v jej právnej veci [v súvislosti s § 421 ods. 1 písm. a) CSP v spojení s § 422 CSP], pretože v okolnostiach posudzovanej veci ide o rozhodnutie, proti ktorému je dovolanie prípustné podľa § 420 písm. f), pretože ide o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí a sťažovateľka v samotnej ústavnej sťažnosti namieta okrem iného i tzv. vady zmätočnosti konania. Skutočnosť, že sťažovateľka má vedomosť, že dovolací súd v obdobnej právnej veci dovolanie odmietol ako neprípustné (i keď ako sama uvádza, sú jej známe rozhodnutia, keď v minulosti rozhodol odlišne), nie je podľa názoru ústavného súdu dôvodom hodným osobného zreteľa, ktorý bránil sťažovateľke vyčerpať právne prostriedky, ktoré jej priznáva zákon na ochranu jej základných práv a slobôd predtým, než o ochranu požiada ústavný súd.

26. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

27. Podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

28. Keďže sťažovateľka právne prostriedky, ktoré jej priznáva zákon na ochranu jej práv, nevyčerpala a nepreukázala, že sa tak stalo z dôvodov hodných osobitného zreteľa, ústavný súd sa meritórne nezaoberal podanou ústavnou sťažnosťou, ktorou namietala porušenie svojich základných práv podľa ústavy, listiny, ako aj práv podľa dohovoru a charty, ale túto pri predbežnom prerokovaní podľa zásady ratio temporis odmietol ako neprípustnú (predčasne podanú) podľa § 132 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

29. V tejto súvislosti ústavný súd už za predchádzajúcej právnej úpravy opakovane vyslovil názor, že v prípadoch uplatnenia dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku, spôsobilého zabezpečiť ochranu práv sťažovateľa, následne však odmietnutého dovolacím súdom pre neprípustnosť, je lehota na podanie ústavnej sťažnosti v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (m. m. III. ÚS 674/2014, pozri aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54). V súčasnosti uvedené vyplýva priamo z § 124 in fine zákona o ústavnom súde.

30. Ústavný súd v súvislosti namietaným porušením práv sťažovateľky podľa charty uvádza, že nepristúpil ku skúmaniu podmienok aplikovateľnosti charty v právnej veci sťažovateľky, keďže dôvody jej odmietnutia (nedostatok právomoci a neprípustnosť) bránia jej vecnému preskúmaniu ústavným súdom.

31. Po odmietnutí ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v petite sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu